

Joan Lahosa i Valimanya, el pintor de Prat de Comte

ANTON MONNER
Crònista de Gandesa

Crònica

Per encàrrec del teòleg de Gandesa Joan Baptista Manyà, l'artista va pintar el retaule de l'altar major del santuari de la Fontcalda, reproduint personatges d'ambdós pobles. L'anterior, barroc del segle XVIII, havia estat cremat l'any 1936

Una imatge bruna, un pastor amb un sarró, una cova on s'hi refugiaven els transeünts de la pluja i del fred, una font que 'xorra' sense aturar-se, un riu encaixonat entre cingles, un santuari construït pels pares trinitaris i un paisatge esplendorós de simfonia d'aigua i roques, uneix sentimentalment Prat de Comte i Gandesa separats per l'orografia, però partint els termes municipals. Es tracta del Santuari de la Mare de Déu de la Fontcalda, on els fills d'ambdós pobles senten una atracció comuna per ser la Mare espiritual de tots ells. És una unió entre malenconia i veritat que no sempre es conjuga en la mateixa direcció, ben detallada en la vida psíquica freudiana del llibre 'Pulsions i destins de pulsions', on s'explica el sentit d'amor i odi que sentim les persones pel que més estimem. Uns i altres, la Mare de Déu se la senten tant seva, que se la competeixen sibil·linament.

I el perquè d'aquesta l'antífesi es conjuga quan va ser un pastor de Prat qui va trobar la imatge a una cova de Gandesa, al costat de la font calenta, davant de l'altra font miraculosa que cura el mal de les parpelles (la font de la Lleganya), pel mig de les quals hi circula el riu Canaletes limitant els dos termes. Però la Mare, que el pastor se l'emportava al sarró per ensenyar-la als veïns de Prat, se'n tornava cada vegada a la llar gandesana, voleiant d'una part del riu a l'altre. Vet aquí els sentiments de l'amor i l'odi entre dues comunitats que se'n senten ames, però han de compartir l'estimació que flueix dels esperits per la seva Mare de Déu, de fusta policromada i bruna pel fum que ennegria la cova quan s'hi encenia el foc per protegir-se del fred i la pluja. Des de fa cinc segles cadascun celebra la seva romeria; uns arriben per la senda del Coll de la Salve i els altres pel camí del Cap de la Costa, cantant i pregant. Des de les respectives altures, els romeaus, admiuen la Fontcalda amb la passió d'estimar la seva Mare; dos pobles separats però units pels sentiments marians.

Pintura de Joan Lahosa a la Fontcalda. FOTO: ANTON MONNER

Dos grans personatges significats, un gandesà i l'altre pratdenc, el Dr. Joan Baptista Manyà, i el pintor Joan Lahosa, van resoldre els transgressors sentiments populars amb un acord històric. Convingueren pintar el retaule de l'altar major del Santuari de la Fontcalda. L'anterior, barroc del segle XVIII, havia estat cremat l'any 1936.

Els dos pobles que des de sempre compartien la tradició i la cultura de venerar la seva Mare, van retrobar la conjunció quan el pintor Lahosa, per encàrrec del teòleg Manyà, va començar a

pintar l'altar, reproduint personatges d'ambdós pobles: entre ells el mateix Manyà, i el pare de l'artista, Esteve Lahosa Miralles. El Dr. Josep Fornós, metge gandesà, escrigué al Butlletí de la Fontcalda, l'any 1954, l'article següent: 'Fontcaldistes que triomfen. Joan Lahosa', on explica que el pintor havia dut a terme la segona quinzena de març una exposició a les Galeries Grifé i Escoda de Barcelona amb notable èxit i reconegut per la premsa del moment, a la vegada que recorda la notícia històrica de l'encàrrec que Lahosa rebé per pintar

l'altar de la Fontcalda. En acabar l'obra, Manyà li va encarregar paral·lelament una pintura a l'oli de Baptista amb la petxina per batejar el Nen Jesús, i una altra de Sant Salvador d'Orta. Totes dues pintures estan situades als altars laterals del Santuari, pagades per J. Antoni Monné (Toledano), segons carta signada pel Dr. Manyà, que el convidava a apadrinar els quadres, el dia de la seva benedicció, el maig del 1958. Dalt al cambril va pintar uns caps d'àngel i una pintura al fresc d'un pastor agenollat situat al mur posterior de l'altar major.

L'Ajuntament de Prat disposa d'una col·lecció de quadres del pintor aconseguits gràcies a l'acció de l'excalcalde Juanjo Malràs que va muntar, amb l'ajuda de la Diputació i l'IDEE, el Centre d'Art de Joan Lahosa a Prat. És una magnífica exposició situada al mig de la població. El seu tècnic és el doctorand Aleix Roig que havent-lo visitat m'explica que «el pintor Joan Lahosa és una de les figures més destacades de l'art ebrenc, així com un dels darrers exponents del corrent realista de Catalunya». En aquest sentit, la investigadora Diana Rossell, amb la col·laboració del Museu d'Art Modern de Tarragona i la Diputació, va realitzar una magnífica publicació l'any 2017 envers l'artista.

Recentment, el fill del pintor, Enric Lahosa Puigferrat, destacat crític de cinema en l'àmbit estatal, ha donat al Centre d'Art de Prat un vast fons de pintura i obra gràfica que ens permet estudiar en detall la producció del pintor. Aquest creador sorprèn per la seva gran capacitat tècnica, manifestada precoçment ja en l'etapa formativa. El citat fons conté produccions de tota mena: natura morta, paisatges, pintura religiosa i l'art del retrat, i sobre tot femení, on trobem el bo i millor de la seva producció. Dotat d'una àmplia cultura visual, Lahosa s'inspirà en els grans mestres flamencs, espanyols i italians. Si bé hom destacaria la profunda admiració que sentia pel tortosí Francesc Gimeno, una re-

ferència vital i artística que l'aproximava de nou a les Terres de l'Ebre.

En una recent reunió celebrada entre l'actual alcalde de Prat, Miquel Trilla, i el de Gandesa, Carles Luz, es va acordar que l'Ajuntament cediria una sèrie de pintures religioses al Santuari de la Fontcalda. Amb l'aprovació del bisbat, el Sr. Aleix Roig prepararà la disposició necessària per a la seva instal·lació, una vegada s'hagi signat la donació i la recepció per part d'ambdós consistoris.

Aprofito l'ocasió per demanar l'agermanament dels dos municipis, units de segles per la seva

**Aprofito l'ocasió
per demanar
l'agermanament dels
municipis de Prat de
Comte i Gandesa, units
des de fa segles
per la seva devoció
a la Fontcalda**

devoció a la Fontcalda, proposat per la regidora de cultura de Prat. Resultaria raonable que el dia oficial del lliurament de les pintures, s'hi celebrés una festa popular dels dos municipis i constés l'agermanament en el llibre d'actes de cada ajuntament. Els sentiments d'acostament realitzats pel Dr. Manyà i l'artista Lahosa entre les dues municipalitats quedarien segellades per sempre més. Les restes del Dr. Manyà reposen a l'altar major del santuari, per dispensa papal, segons document reproduït parcialment, signat pel Cardenal Palazzini, en data 3 de març del 1960.

El Dr. Manyà, des de la seva sepultura davant del retaule, estarà acompanyat perpètuament pel seu amic, Joan Lahosa i Valimanya.